

ÅRSMELDING EUROPA NOSTRA NORGE (ENN) 2016

STYRETS ARBEID

Det har vært avholdt 4 styremøter i 2016. I styret sitter Erik Schultz, formann, Axel Mykleby, viseformann, Eirik Saxvik, sekretær, Grete Horntvedt, styremedlem, Tore Edvard Bergaust, styremedlem, Gunnar Stavseth, (varamedlem) og Tron Vigeland-Nilsen (varamedlem).

Styrets arbeid har i 2016 vært konsentrert rundt oversettelsen og distribusjonen av sammendraget av studiet «Cultural Heritage Counts for Europe» og oppfølgingen av nominerte prosjekter til EUs kulturminnepriser/Europa Nostra Awards.

ÅRSMØTET 2016

Årsmøtet ble avholdt 9. mars i den gamle Anatomiske salen på loftet i Domus Media. Årsmelding og regnskap ble godkjent. Magdalena Eckersberg tok ikke gjenvalg og ble takket av etter 10 år i styret. Som nytt styremedlem ble valgt varamedlem til styret, Grete Horntvedt. Som nytt varamedlem til styret ble valgt Tron Wigeland Nilsen.

Etter 24 år som tillitsmann i Europa Nostra-organisasjonen ble Eivind Vesterkjær takket av. Han var med å stifte Europa Nostra Norge i Arendal i 1992, satt mange år i styret og representerte Norge i Europa Nostras råd. I mange år var han også foreningens revisor.

Årsmøtet besluttet også at ENN skulle ha en valgkomite. Vedtektene ble i den forbindelse justert. Til valgkomite ble valgt Seppo Heinonen, Magdalena Eckersberg og Erik Jondell.

I etterkant av møtet holdt lege og kunsthistoriker Einar Berle et interessant, humoristisk og for stedet relevant lysbildeforedrag over tema: «Anatomi, lik(t) og ulikt». Deretter var det lett servering i det tilstøtende biblioteket. For de 20 medlemmene som deltok var dette nok et nytt bekjentskap med et av universitetets mange historiske bygninger som ikke er åpent for publikum.

MÅL OG STRATEGIER

Som en nasjonal enhet innenfor Europa Nostra (EN) faller den norske foreningens arbeid i stor grad sammen med moderorganisasjonens mål og handlingsplaner. Men Europa Nostra Norge (ENN) samarbeider også med norske kulturminne-organisasjoner knyttet til aktuelle saker i Norge.

Europa Nostras ambisjon er å samordne og styrke arbeidet med å ta vare på den europeiske kulturarven på det lokale, regionale og nasjonale plan.

Gjennom tett oppfølging av etablerte europeiske politiske organer som EU og Europarådet, arbeider Europa Nostra for å forbedre de politiske rammenebetingelsene for å bevare de europeiske kulturminnene. Arbeidet foregår også i nært samarbeid med andre organisasjoner og nettverk med samme formål og arbeidsområder som Europa Nostra. European Heritage Alliance 3,3 som ble etablert i 2011 er kanskje den viktigste. I dag består dette nettverket av 35 medlemmer.

For nærmere detaljer om Europa Nostras virksomhet, se hjemmesiden,

www.europanostra.org .

EN arbeider for å styrke bevisstheten knyttet til kulturminner i befolkningen, i fagmiljøene, hos politikerne og andre beslutningstagere. Mest kjent er den årlige utdeling av EUs

kulturminne-priser/Europa Nostra Awards, hvor det konkurreres i fire klasser; spesielt dyktig gjennomførte restaureringsprosjekter, de som har gjort en spesiell innsats for utdanning og bevisstgjøring, forskningsprestasjoner, og fremragende innsats for vern og registrering av kulturminner. Prisvinnerne tjener som eksempler til etterfølgelse. Kampanjer for å reise en opinion for bevaring av kulturminner som er truet av forfall, rivning, byutvikling osv., er et annet tiltak for å heve folks bevissthet knyttet til kulturminner. «Europas syv mest utsatte kulturminner» som gjennomføres annethvert år, fronter dette arbeidet. Det omtales nærmere under.

Med ca. 240 europeiske kulturminne-organisasjoner som medlemmer, i tillegg til 125 institusjoner med tilknytning til kulturminne-arbeidet som assosierte medlemmer, og over 1.000 enkeltmedlemmer, har Europa Nostra et omfattende nettverk over hele Europa. Organisasjonen dekker de fleste aspekter innenfor kulturminne-arbeid og besitter stor faglig kompetanse. Norske medlemmer vil kunne dra nytte av dette nettverket.

MEDLEMSMØTER

Verneforeningen Gamle Drøbak inviterte sammen med Europa Nostra Norge til besøk i Drøbak 18. august. Etter en befaring av Follo bygningsvernssenter og virksomhetens betydning for bevaringen av Drøbak, var det vandring i byen. Verneforeningens medlemmer tok oss med til de fleste av byens severdigheter og områdefredede strøk i det vakreste sommervær. Kvelden ble avsluttet med bespisning i Kumlegården, en vakker fredet bygning fra 1800-tallet. En meget lærerik og interessant byvandring og befaring.

STATSBUDSJETTET 2017

Dette er Regjeringen Solbergs tredje statsbudsjett som de har hatt full kontroll over. Likevel kom heller ikke årets budsjett med nye ideer eller initiativ overfor kulturminne-sektoren. Riksantikvarens budsjett på 605 mill. kroner, ble redusert med 2,5 prosent. Justerer man for en ekstraordinær bevilgning på 40 mill. kroner til fartøyvern i 2016, ble det likevel en påplussing på 25 mill. kroner. Norsk kulturminnefondets budsjett ble foreslått redusert med 0,5 mill. kroner til 86,7 mill. kroner. Under stortingsbehandlingen fikk Venstre igjen flertall for en tilleggsbevilgning, denne gangen på 17,5 mill. kroner som brakte summen opp til 102 mill. kroner! Det tok m.a.o. 12 år før beløpet nådde de 100 mill. kroner som initiativtakerne til Kulturminnefondet hadde som mål for fondets avkastning! I mellomtiden er kjøpekraften halvert pga. kostnadsutviklingen.

Antall søknader til Norsk kulturminnefond har i inneværende år økt med hele 40 prosent som et resultat av myndighetenes ønske om at dette «lavterskel-tilbudet» markedsføres bredere. Uten et vesentlig løft i bevilgningene til fondet vil dette innebære at et stadig større antall søknader blir avslått og gjennomsnittlig tilskudd pr prosjekt går ned!

Så langt har Regjeringen ikke vist tegn til sterkere satsing på en lenge oversett kulturminne-sektor. Det fremgår av statsbudsjettet at Regjeringen åpenbart i stedet for å øke bevilgningene til kulturminne-sektoren for å nå de forsiktige målene man satte tilbake i 2005 (St. meld nr. 16 2004-2005 *Leve med kulturminner*), nå arbeider

med å endre målene eller flytte dem enda lenger frem i tid! Resultatet vil foreligge i løpet av inneværende år.

REGNSKAP 2016 FOR EUROPA NOSTRA NORGE

Regnskapet er pr 31.12.16 gjort opp med et underskudd på kr 604, og en egenkapital på kr. 32.486. Tallene inkluderer også prosjektrengskapet for trykking og oversettelse til norsk samt porto og distribusjon av sammendraget «Kulturarven er verdifull for Europe». For nærmere detaljer se regnskapets noter. Da kongresskontoen ble stengt i 2016 fikk ENN beholde de ca. 6.100 kronene som stod på denne kontoen. Beløpet er gått med til finansiering av ovennevnte prosjekt. Europa Nostra Norge beholder 10 prosent av de norske medlemmers årskontingent. Resten innbetales til Europa Nostra i Haag. Regnskapet følger vedlagt.

EUROPA NOSTRA NORGE 25 ÅR I 2017

Styret i ENN har besluttet at jubileet skal markeres med å gi ut et hefte over alle prosjekter i Norge som har mottatt en pris, i alt 26 prosjekter fordelt på de 4 ulike klassene det konkurreres i. Publikasjonen vil også ha en omtale av Europa Nostra og organisasjonens viktigste virksomheter.

UTTALELSE FRA EUROPA NOSTRA NORGE

I forbindelse med et kommunalt forslag til en ny reguleringsplan og sykkeltrasè-valg for forbindelsen mellom Bygdøylokket og Bygdøy Kongsgård, ble ENN bedt av et aksjonsutvalg på Bygdøy om å se på forslaget og komme med en uttalelse. I ENNs styre sitter et medlem som i mange år har arbeidet med bevaring av kulturlandskapet på Bygdøy. Styret fant det riktig å komme med en uttalelse til den foreslåtte reguleringen. Uttalelsen ble oversendt Samferdsels- og miljøkomiteen i Oslo kommune sammen med et privat reguleringsforslag.

REPRESENTASJON I EUROPA NOSTRAS ORGANER

Marianne Roald Ytterdal, tidligere styreleder i Fortidsminneforeningen, sitter i organisasjonens styre.

Erik Schultz sitter i Europa Nostra råd frem til mai 2017.

Axel Mykleby er medlem av juryen i klasse 1: «Conservation», for utdeling av EUs kulturminnepriser/Europa Nostra Awards.

Styret i Europa Nostra Norge har i 2016 arbeidet med følgende saker som er direkte utgått fra moderorganisasjonen i Haag.

EUs KULTURMINNEPRISER/EUROPA NOSTRA AWARDS (BLIR VENDELIG ENDRET TIL; «DE EUROPEISKE KULTURMINNEPRISER»)

I 2016 ble 185 prosjekter fra 34 land bedømt, 80 færre enn året før.

Norges eneste nominasjon til konkurransen i 2016 var «Storfjordens Venner» som ble nominert av Norsk Kulturarv. Venneforeningen ble tildelt en pris i klasse 4,

Dedicated Service (Særlig innsats). Se www.europanostra.org/laureats2016

Dette var et flott prosjekt. Det som særlig imponerte juryen var den kontinuerlige innsatsen som venneforeningen hadde vist gjennom 41 år for å bevare de mange hyllegårdene langs Storfjorden og inn til Geiranger. Det lokale engasjementet er stort

og samarbeidet mellom kommuner, offentlige institusjoner, næringsliv, eiere, lokale skoler, håndverkere og venneforeningen, er forbilledlig.

I 2013 ble representanter fra Riksantikvaren på Island introdusert til Europa Nostra under en kulturminnekonferanse i Oslo. Det var derfor ekstra morsomt at landet i 2016 ble tildelt en pris i klasse 1, Bevaring, for prosjektet; «Det franske hospital». Se under.

For 2017 er **Kongeveien over Filefjell** nominert i klasse 1; *bevaring*, og **Fyrhistorisk Forening** nominert i klasse 3; *særlig innsats for vern og registrering*. Innenfor fristens utløp 1. oktober 2016 hadde Haag mottatt 202 nominasjoner fra 39 land.

Styret i ENN bruker stadig mye tid på å finne frem kvalifiserte kandidater som kan nomineres fra Norge. Dessverre glipper det ofte i innspurten, da arbeidet med dokumentasjon av priskandidatene tar mer tid enn antatt.

LOKALE PRISTILDELINGS-SEREMONIER

I forbindelse med at et prosjekt blir tildelt en EUs kulturminnepris/Europa Nostra Award, finner det alltid sted en lokal seremoni hvor prisvinneren mottar en plakett som et synlig tegn på prisen.

Styret i Storfjordens Venner gjennomførte et flott lokalt pristildelings-arrangement i Geiranger 10.-11. september, hvor generalsekretæren i Europa Nostra, Sneska Quaedvlieg-Mihailovic, var til stede. Arrangementet omfattet blant annet båttur ut til den legendariske lille plassen Matvika med lunsjservering i låven, besøk til hyllegården Skageflå, seminar på Norsk Fjordsenter og festmiddag på Hotel Union Geiranger med 80 deltakere. Vår generalsekretær var overveldet over naturinstrykkene, menneskene hun møtte, de oppnådde resultatene fra arbeidet til «Storfjordens Venner» og ikke minst det lokale engasjementet.

Forøvrig var Axel Mykleby og Erik Schultz fra styret i Europa Nostra Norge til stede 28. oktober ved den lokale pristildelings-seremonien i Fåskruds fjordur nordøst på Island. Her fikk prosjektet «Det franske hospital» overrakt plaketten for EUs kulturminnepris/Europa Nostra Award i klasse 1; Conservation. Dette var et imponerende prosjekt i regi av kulturminne-organisasjonen Minjavernd.

DEN EUROPEISKE KULTURMINNEKONGRESS I Madrid 2016

Kongressen fant sted i Madrid 24.-27. mai, med etterfølgende dagstur til Segovia og besøk til andre kulturminner.

Madrid viste seg fra sin beste side. Programmet fulgte et tradisjonelt opplegg. Kongressens høydepunkt var pristildelings-seremonien under ledelse av Plácido Domingo og av EUs kommisær for kultur, utdanning, ungdom og sport, Tabor Navricsics. Det var denne gangen gledelig stor norsk deltagelse, med bla. 19 medlemmer av «Storfjordens Venner», med fylkesordføreren for Møre og Romsdal i spissen. Pristildelingen i det ærverdige Teatro de la Zarzuela ble utvilsomt et høydepunkt også for dem.

«DE SYV MEST UTSATTE KULTURMINNER I EUROPA»

For å styrke bevisstheten rundt arbeidet med å bevare kulturminner som utsettes for ødeleggelser og manglede vedlikehold, besluttet styret i Europa Nostra at man i

jubileumsåret 2013, da EN var 50 år, skulle etablere en profilert kampanje som satte søkelyset på Europas mest utsatte kulturminner.

Det er de enkelte kulturminne-organisasjonene rundt i Europa som finner frem aktuelle, utsatte kulturminner, og nominerer disse. En egen komité nedsatt for formålet bedømmer kandidatene.

I siste instans er det styret i Europa Nostra som plukker ut «De syv mest utsatte kulturminner i Europa». Ambisjonen er at denne kampanjen som finner sted annet hvert år, vil bidra til større bevisstgjøring i befolkningen og raskere oppfølging fra myndigheter og eiere.

Ved fristens utløp i juli 2015 var det nominert 28 kandidater fra 14 ulike land. To av disse kandidatene var nominert fra Norge; a) Y-blokken i Regjeringskvartalet nominert av Fortidsminneforeningen, kjent for de fleste, og b) Reinsalléen i Rissa, Sør-Trøndelag, nominert av Norske Landskapsarkitekters Forening og Europa Nostra Norge. Reinsalléen er del av kulturlandskapet rundt Rein kloster og fordeler seg på flere veier rundt hovedgården. Anlegget med alléene er fredet. Til tross for det er situasjonen for trærne kritisk på grunn av skader fra trafikkbelastning, mekanisk utstyr og landbruket. Fagmessig skjøtsel av trærne har vært fraværende. Samme situasjon finner man igjen blant store deler av Europas alleer og gamle beplantede veier.

14 av kandidatene gikk videre til vurdering av styret i Europa Nostra, deriblant Y-blokken. De endelige syv kandidatene samt byen Venezia, ble offentliggjort i Venezia 16. mars 2016. *Y-blokken var ikke blant de syv.* Se www.europanostra.org/7-mostendangered

The European Investment Bank Institute, et datterselskap av Den europeiske investeringsbank, Luxembourg, er partner i prosjektet. De syv prosjektene blir gjennomgått av bredt sammensatte komitéer, for å bedømme nødvendige tiltak og kostnader som må til for å hindre ytterligere forfall, og for å få objektene restaurert. Arbeidet med oppfølging av de valgte prosjektene er meget krevende.

Nye kandidater kan nomineres frem mot sommeren 2017. De offentliggjøres våren 2018. Styret i Europa Nostra Norge er interessert i å bli gjort oppmerksom på mulige kandidater.

Erik Schultz ble høsten 2016 valgt til formann i en komite som skulle bedømme hvilke tiltak som kan gjennomføres for å hindre at Malmi Airport (et av de syv mest utsatte kulturminner 2016) utenfor Helsingfors (et av de syv mest utsatte kulturminner i 2016) blir stengt og området lagt ut til boligformål. Flyplassen fra 1937 er kanskje den best bevarte internasjonale flyplassen i Europa fra den sivile luftfarts pionertid. Bygningene er tegnet av den verdensberømte finske arkitekten Alvar Aalto og de opprinnelige rullebaner er fortsatt i bruk. Dette er et industrielt kulturminne som fortsatt er i full drift. Her er det spørsmål om å få endret politiske beslutninger innenfor rammen av finsk lovgivning. Se: <http://malmiairport.fi/en>

“CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE”

De endelige resultatene og strategiske anbefalingene fra dette prosjektet ble som kjent lagt frem under Den europeiske kulturminne-kongressen i Oslo i 2015.

Rapporten er nå oversatt til tysk, polsk, spansk, italiensk, hollandsk, fransk og norsk. Mottagelsen har vært meget god og rapporten blir stadig referert til blant politikere og kulturminne-organisasjoner rundt i Europa. Rapporten har vært et viktig underlag for EU-kommisjonens beslutning om at 2018 skal være *Det europeisk kulturminneår*. Se forøvrig “Executive Summary and Strategic Recommendations» www.encatc.org/

culturalheritagecountsforeurope. Der finner man hele rapporten på engelsk og oppsummeringen med strategiske anbefalinger bla. på norsk. I Norge fikk hefte en god mottagelse og de 2.000 eksemplarene er allerede tømt fra lageret.

2018, DET EUROPEISKE KULTURMINNEÅR

I april annonserte Tibor Navracsics at han ville fremme forslag om at 2018 skulle markeres som *Det europeiske kulturminneår*. Dette har fått den nødvendige tilslutningen fra EUs styrende organer. I skrivende stunder det ikke kjent om det vil komme ekstraordinære bevilgninger til denne markeringen eller om EU-kommisjonen velger å forsterke de løpende programmene på kulturminne-sektoren. De tyske kulturminne-organisasjonene har lenge arbeidet for å markere 2018 som et europeisk kulturminne-år. Dette har sammenheng med hundreårsmarkeringen for avslutningen av første verdenskrig. Bla. av den grunn vil *Den europeiske kulturminnekongressen* (Europa Nostras kongress) bli arrangert i Berlin i 2018. Europa Nostra og samarbeidende nettverk har også drevet en sterk lobbyvirksomhet for få EUs organer til å fremme kulturminne-året 2018. EN ble i 2016 anmodet av EU-kommisjonen om å legge frem sine ideer for markeringen av et slikt år. Det er ventet at alle ENs medlemsorganisasjoner vil engasjere seg sterkt i markeringen av kulturminne-året på det nasjonale, regionale og lokale plan. Europa Nostra Norge har allerede vært i kontakt med sine medlemsorganisasjoner samt Norges kulturvernforbund, som tradisjonelt har vært ansvarlig for gjennomføringen av den norske kulturminne-dagen.

Et europeisk kulturminne-år vil utvilsomt bidra til å løfte bevisstheten rundt bevaringen av den europeiske og vår egen nasjonale kulturarv. Det understreker den plass kulturminne-bevaring har fått blant EUs politikere og embetsverk. Forhåpentligvis kan vi regne med at også norske politikere blir mer bevisste på verdien av vår egen kulturarv.

EEA FINANCAL MECHANISM

Norge betaler hvert år inn et bidrag til EU for å få tilgang til EUs indre marked for varer og tjenester. Disse midlene går i det vesentligste til nye EU-land som er blitt medlemmer fra 2004 og senere. Det enkelte land bestemmer selv innenfor hvilke forhåndsdefinerte områder midlene skal brukes.

Rammen for et nytt 5-årsprogram er fastsatt til 2.8 mrd. euro (tilsvarer ca. 5,0 milliarder kroner pr. år med krone/euro-kurs 9.00), opp fra 2.5 mrd. euro i forrige 5-årsperiode.

Europa Nostra er opptatt av hvorledes midlene til kulturformål som kanaliseres gjennom EEA Grants og Norway Grants, fordeles. De vil ventelig fortsatt utgjøre store summer.

Med sitt sterke nettverk arbeider Europa Nostra for at omtalte midler også skal kunne tilflyte prosjekter innenfor rehabilitering, opplæring og trening knyttet opp mot uavhengige kulturminne-organisasjoner (NGOs) i mottakerlandene. Årlig er det flere rehabiliteringsprosjekter som mottar EUs kulturminnepris/Europa Nostra Award som har mottatt støtte fra EEA Grants og eller Norway Grants.

Europa Nostra Norge blir løpende orientert om de prosjektene som lanseres fra Norge og mottar stadig henvendelser fra prosjekter i mottakerlandene som leter etter en norsk partner.

BALTISK/NORDISK FORUM

De syv landene som utgjør dette forumet er Danmark, Finland, Norge, Sverige, Estland, Latvia og Litauen. Landene har i flere år forsøkt å samordne sine standpunkter innenfor Europa Nostras organer. Fra tid til annen kan det være fornuftig. Det er også ønskelig at de nordiske foreningene på forskjellige måter bidrar til en god utvikling i de baltiske foreningene. Dessverre har ikke Latvia eller Litauen hatt representanter til stede de seneste årene.

Under kongressen i Madrid hadde vi et møte i dette forumet hvor også Island for første gang var representert.

FORUM FOR NASJONALE ORGANISASJONER

Det ble ikke holdt noe møte i dette uformelle organet i 2016.

MEDIEDEKNING

Europa Nostra har i de siste årene fått en ganske god mediedekning, kanskje spesielt i den lokale pressen, i fagtidsskrifter, på kulturminne-organisasjonenes hjemmesider og medlemstidsskrifter.

Nomineringen av Y-Blokken til en av «De syv mest utsatte kulturminner i Europa» fikk også omtale i de riksdekkende medier i 2016, også etter at den ikke nådde opp.

Nomineringen av prosjekter til EUs kulturminnepriser/Europa Nostra Awards får stadig oppmerksomhet. Således var det god dekning i mediene på Nord-Vestlandet da Storfjordens Venner oppnådde en pris i sommer.

Styret må si seg rimelig fornøyd med den økende bevisstheten om Europa Nostras arbeid, ikke minst blant de mer profesjonelle innenfor kulturminnemiljøet i Norge.

DEN FORESTÅENDE KULTURMINNE-KONGRESSEN I ÅBO (TURKU) I 2017

Forberedelsene til kongressen i Åbo fra torsdag 11. til mandag 15. mai er i full gang, med en påfølgende dagstur til et av Alvar Aaltos berømte byggverk 16. mai.

Nærmere detaljer om programmet finner man på Europa Nostras hjemmesider:

www.europanostra.org/turku. Finland vil i 2017 feire sitt 100-årsjubileum som selvstendig stat.

MEDLEMSVERVING

I 2016 har Pilegrimselskapet St. Jacob blitt medlem av Europa Nostra. Vi har også fått 3 nye individuelle medlemmer, men mistet to kommuner som støttemedlemmer. Medlemmene fordeler seg som følger: 6 foreninger (NGO), 5 støttemedlemmer, 49 individuelle medlemmer.

Oslo, 31. januar 2017

Styret i Europa Nostra Norge

Erik Schultz (styreleder)
(sekretær)

Axel Mykleby (nestleder)

Eirik Saxvik

Tore Edvard Bergaust
Nilsen

Grete Horntvedt

Gunnar Stavseth

Tron Wigeland